

BUITEN

3^E JAARGANG N^O. 27.

ZATERDAG 3 JULI 1909.

Foto Aug. F. W. Vogt.

DE MARIA-MUNSTERKERK TE ROERMOND.

INHOUD:

DE STERRENHEMEL IN JULI, DOOR A. A. N.	BLZ. 314
TWEE BELANGRIJKE SPORTGEBEURTENISSEN, DOOR JOHN COUCKE	314
JACOB CATS IN ZIJN TUIN, GEÏLLUSTREERD.	BLZ. 316—319
DE MARIA-MUNSTERKERK TE ROERMOND, DOOR A. F. VAN BEURDEN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 313 EN 319
EEN FAZANTENKRUISLING, DOOR SNOUCKAERT, GEÏLL.	BLZ. 319
UIT DEN REVOLUTIETIJD, UIT HET FRANSCH VAN G. LENÔTRE (SLOT)	320
KUNSTIG SNIJWERK AAN EEN BOOT VARENDE OP DE IRAWADDI-RIVIER IN ENGELSCH-INDIË ILLUSTRATIE.	321
EEN MOOIE MOERASPLANT, DOOR L. DORSMAN CZN., GEÏLL.	322
DE GROOTE TUINBOUWTENTONSTELLING TE ZEIST, DOOR J. J. MOERMAN	323
ROOFVESPEN (VERVOLG), GEÏLLUSTREERD	323
DE KERSTBOOM, DOOR E. TH. W.	324
WATER (GEDICHT), DOOR J. L. WINKLER PRINS	324

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Alle copie ook die met illustraties gelieve men te zenden aan de redactie Diergaardepark te Hilversum. Afzonderlijke illustraties aan de uitgevers. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene annonce, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Het auteursrecht voor den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de Wet van 28 Juni 1881, Stbl. No. 214.

DE STERRENHEMEL IN JULI.

HET volgende overzicht geeft den stand der *Sterrenbeelden* voor omstreeks 11 uur.

Zenith: Draak, Hercules, Lier, Zwaan;

Noorden: Kleine Beer, Giraffe, Lynx, Perseus, Wagenman;

Noordoosten: Cassiopeia, Cepheus;

Oosten: Andromeda, Driehoek, Hagedis, Pegasus, Ram, Vischen, Waterman;

Zuidoosten: Dolfijn, kleine Paard;

Zuiden: Arend, Ophiuchus, Pijl, Schild van Sobieski, Schorpioen, Schutter, Steenbok, Vos;

Zuidwesten: Kroon, Slang, Weegschaal;

Westen: Boötes, Hoofdhaar van Berenice, Jachthonden, Maagd;

Noordwesten: Groote Beer, Draak, kleine Leeuw.

De *Melkweg* loopt te 11 uur in een schitterenden boog van N.N.O. naar Zuid; zijn helderste deelen zijn te vinden in het sterrenbeeld Zwaan, dat dicht bij het Zenith staat, en, aan den Zuidoerhemel, in den Schutter.

Met het verschijnen van het sterrenbeeld Perseus, in de vroege morgenuren, aan den Noordoostelijken hemel, begint het seizoen voor de waarneming van Algolminia. Den 12en valt er een te één uur na middernacht, dat gedeeltelijk wel kan worden waargenomen.

Het eind van Juli is rijk aan *vallende sterren*. Na middernacht is vooreerst, van 25—31 Juli, een uitstralingspunt werkzaam in het sterrenbeeld Waterman, en vervolgens verschijnen in de tweede helft van Juli al voorloopers van den grooten meteor-zwerm der Perseiden, die omstreeks 10 Augustus ettelijke nachten achtereen in grooten getale optreden. Hun straalpunt schuift elken dag iets naar het Oosten op; het is in Juli in Cassiopeia te vinden, en in Augustus, als het verschijnsel zijn hoogtepunt bereikt, in Perseus, zooals trouwens door den naam Perseiden wordt aangeduid. Ik wees er vroeger al eens op (Buiten I No. 13), dat men op goede gronden een verwantschap aanneemt tusschen de Perseiden en de derde komeet van 1862. De aantrekkingskracht der zon heeft deze komeet voor een deel *gedisgregeerd*, zooals het zeer eigenaardig heet. De in den loop der tijden losgerukte deeltjes hebben zich langzamerhand vrij gelijkmatig over de geheele kometenbaan verspreid, en een elliptischen ring gevormd, waardoor de aarde zich elk jaar in het begin van Augustus haar weg baant. Talloos zijn dan de ontmoetingen met vallende sterren, die, met een snelheid van tientallen kilometers per seconde, door onzen dampkring vliegen en in gloeiing geraken door den enormen weerstand.

De *tijdsvereffening* verandert in Juli weinig. De heele maand zijn onze uurwerken 4 à 6 minuten bij de zon vóór.

Den 4en Juli bereikt de aarde het *aphelium* harer elliptische loopbaan (Zie No. 27 van den 2en jaargang). Wij zijn dan ongeveer 3% verder van onze warmtebron, de zon, verwijderd, dan in het begin van Januari. Deze omstandigheid maakt voor bewoners van het Noorderhalfrond den winter milder, den zomer koeler, terwijl zij daarentegen op het Zuidoerhalfrond onzer planeet, waarvoor in Juni de winter aanvangt, het verschil der seizoenen scherper accentueert.

Mercurius bereikt den 8en Juli een Westelijke elongatie van 21°. Het is niet onmogelijk, dat de planeet in de morgenschemering gevonden wordt.

Venus is niet waarneembaar.

Mars wordt nu zeer helder. Men zal de roode planeet zonder moeite na middernacht aan den Zuidoostelijken hemel vinden, waar zij als verreweg de helderste ster in het sterrenbeeld Vischen prijkt. Haar middellijn neemt in Juli van 13" tot 18" toe.

Jupiter is nog aan den Westerhemel zichtbaar, maar verdwijnt deze maand langzamerhand in de avondschemering.

Saturnus komt een half uur na Mars op, maar zal toch eerst tegen Augustus gemakkelijk met het bloote oog zichtbaar zijn.

A. A. N.

TWEE BELANGRIJKE SPORTGEBEURTENISSEN.

DE maand Juni heeft twee zeer belangrijke sportgebeurtenissen hier te lande zien gebeuren. We bedoelen: de Regelmatigheidsrit der Nederlandsche Automobië Club van 5—7 Juni op automobië-gebied, de Derby op hippisch gebied.

DE REGELMATIGHEIDSRIT DER N. A. C. Deze rit hebben we van begin tot einde meegemaakt. De sportcommissie der N.A.C. had de goede idee gehad een regelmatigheids- of betrouwbaarheidsrit te organiseren voor zoogenaamde lichte wagens, die in de 1°. en 2°. categorie der belastingbepalingen vallen. De eerste categorie bestond dus voornamelijk uit *voiturettes*, de 2. categorie uit grotere wagens. Het vermogen der deelnemende wagens varieerde van 8—24 p.k., volgens usantëele handelsopgaven, doch de belasting-categorieën waren gebaseerd op de Duitsche formule. Allerlei soort van carrosserieën werden toegelaten, onder de 32 startende wagens.

Betrouwbaar is heden elke auto, althans van een degelijk fabriekaat. Bij deze rit ging het dus niet zoo zeer om het merk, dan wel om de regelmatigheid, waarmede een wagen gereden kon worden.

Nadat Vrijdagavond 4 Juni alle deelnemers in Utrecht gearriveerd waren, werd in het Hôtel des Pays-Bas, de zetel der Sportcommissie, geloot, waarna de nummers werden uitgereikt en bijzonderheden verstrekt.

Zaterdagochtend 4 Juni precies te kwart voor acht vertrok de eerste deelnemer, en vervolgens om de twee minuten de andere. Deze eerste dag ging het van Utrecht naar Groningen, een afstand van 209 K.M. 300, die verdeeld waren in een aantal *étapes* of wegvakken.

Het eerste wegvak liep van Utrecht (startplaats Hooglandspark) naar Apeldoorn (Hotel Bloenink), een afstand van 61 K.M. 100, die door de deelnemers moest worden afgelegd met een gemiddelde snelheid van 35 K.M. per uur. Nu is het voor een goede wagen geen kunst om met dit gemiddelde op tijd Apeldoorn binnen te komen vallen, vandaar dat de bepalingen ook lastiger waren dan het er in werkelijkheid wel uitzag. Immers behalve deze twee vaste contrôles, aan het begin en einde van ieder wegvak, waren daartusschen twee geheime contrôle-posten opgesteld, waar de tijd werd opgenomen van iedere voorbijrijdende deelnemer. Een speling van 2 minuten te vroeg of 2 minuten te laat werd toegelaten. Bandenpech werd geneutraliseerd, in het geval, dat een deelnemer op zijn wagen een neutrale controleur had zitten. Was dit niet het geval — doordat verschillende deelnemers niet voldoende het reglement hadden bestudeerd en dus niet om controleurs hadden gevraagd, doch wel hadden gewenscht, was er Vrijdag's avonds een te kort — dan moest de deelnemer maar trachten, wilde hij geen punten verspelen, de verloren tijd *bon gré mal gré* in te halen.

Wij maakten deze rit voor het grootste gedeelte mee in een F.I.A.T. wagen, die buiten mededinging was en bestuurd werd door den bekenden automobilist, de Heer J. F. Verwey, die met den Heer B. E. Lugard den loop van de wagens controleerde door de firma Verwey en Lugard in beide afdelingen ingeschreven. Dat waren 3 F.I.A.T.'s en 4 Oryx's. Verder waren de navolgende merken vertegenwoordigd: het nationale merk Spijker met 4, Darracq 3, waarvan een gesloten wagen, die in 1906 eveneens aan den betrouwbaarheidsrit deelnam en nu wederom een eerste prijs kreeg, Humber 2, Germain 4, Lorraine-de Dietrich 2, Star 3. De merken Adler, Hansa, Renault frères, Richard-Brasier, Bayard-Clément en Miesse waren elk door één wagen vertegenwoordigd.

De eerste contrôle-post was boven de Amerfoortsche Berg. De verschillende posten werden in sommige gevallen slechts eenige meters van te voren, in de meeste gevallen in het geheel niet opgemerkt, zuiverder contrôle was dus niet denkbaar.

Uit de officiële staat, die ons toegezonden werd, blijkt, dat er van de eerste afdeling (10 deelnemers) slechts drie wagens strafpunten bij deze eerste contrôle-post kregen, twee wegens te vroeg zijn (de een was 1 minuut 8 sec., de andere 20 seconden te vroeg)

en de derde wegens 10 min. 56 sec. te laat komen. Deze laatste repareerde te Amersfoort. En van de tweede afdeling (22 deelnemers) kregen bij deze controle vijf wagens 1 strafpunt, één 2 strafpunten, en twee 3 strafpunten, allen wegens te vroeg zijn. De K.M. paaltjes op den Amersfoortschen straatweg werden geveerd, veel controle op zichzelf hadden de deelnemers dus niet.

Bij de tweede controle-post, Nieuw-Millingen, vielen heel wat meer strafpunten, terwijl bij Apeldoorn bijna enkel strafpunt behoefde te worden uitgedeeld.

Na een verplicht oponthoud van 30 minuten te Apeldoorn liep het tweede wegvak van Apeldoorn—Zwolle (station), afstand 48 K.M. 800, toegestane gemiddelde snelheid 30 K.M. per uur. Geheime controle-posten waren hier geplaatst bij de schipbrug te Deventer en te Wijhe. In Zwolle werd in het stations-restaurant de lunch gebruikt, waarvoor een verplicht oponthoud van 1 uur 30 minuten was voorgeschreven. Het derde wegvak liep van Zwolle—Assen, afstand 73 K.M. 200, toegestane gemiddelde snelheid 30 K.M. per uur. In Assen werd niet halt gehouden, maar in eens aan het vierde wegvak begonnen, dat liep van Assen naar Groningen, waar de finish was bij café Voschhuis, een afstand van 26 K.M. 200, die met een gemiddelde van 33 K.M. per uur mocht afgelegd worden. Tusschen Zwolle en Assen ontdekten we geheime controle's bij Eursinge, Hooghalen en Vries.

Van dezen eersten dag valt nog te vermelden, dat het buitengewoon frisch weer was, de stofplaat niet al te erg hinderde, maar daarentegen wel over kou werd geklaagd. De belangstelling was overal groot. Vooral boven Zwolle was het landvolk bepaald enthousiast en toonde zich veel vriendelijker dan bij vorige gelegenheden. Alleen bij Rouveen kon de niet voldoende gedisciplineerde jeugd zich niet weerhouden om behalve meidoorn ook met steenen te werpen. Op de Drentsche hei waren met de donkere lucht, de kleur-schakeeringen overweldigend mooi. De gevolgde routes waren alle vrij goed berijdbaar, terwijl we aldus per auto mooie landstreken ontdekten, die velen onzer zonder de automobiel wellicht nooit ofte nimmer zouden hebben aanschouwd.

Het resultaat van den dag was, dat van de 32 vertrekkenden, 30 auto's Groningen bereikten. Twee kwamen niet aan, de één, een Oryx door een ongemak aan de stuurinrichting, gekregen bij het in volle vaart plotseling moeten uitwijken voor kinderen, waardoor de wagen slipte en tegen een boom terecht kwam, de andere, een keurig versierde Richard-Brasier, landaulet kreeg het te kwaad met een veer, ook al door het onhandig optreden van een beschonken melkboer. Toch kwamen geen van allen vrij van smetten — in deze strafpunten — binnen. Wel waren het er niet veel, de meeste hadden slechts enkele punten verlies, toch was dit resultaat een duidelijk bewijs, dat de door de Sportcommissie gestelde eischen heusch nog niet zoo gemakkelijk waren. De firma Verwey en Lugard had zulks ingezien, al hun bestuurders hadden schema's bij zich, waarop zeer duidelijk waren aangegeven de tijden, waarop de verschillende plaatsen moesten worden bereikt. De Oryx, die wegens bandenpech in Groningen 2 minuten te laat aankwam, was overigens geen enkel ander strafpunt toegekend, zoodat zonder dit ongeval deze wagen er geheel schoon zou zijn afgekomen, hetgeen den bestuurder gelukkig van Groningen naar Utrecht overkwam, zoodat hij terecht een prijs verwierf.

Aan de hand van de officieele rapporten mag overigens met voldoening geconstateerd worden, dat alle wagens in de perfectie liepen en eerder te vroeg dan te laat aankwamen. Aan den finish heerschte een gezellige drukte, die 's avonds naar de stad zelf werd overgebracht.

Den tweeden dag, Zondag 6 Juni, had een welgeslaagd concours d'adresse plaats op het Noorder-Sportterrein, de bekende Groninger harddraverij-baan. Heel Groningen was uitgelopen om dit concours, dat uitmuntend slaagde, bij te wonen. De deelnemers, behalve de gesloten wagens, waren verplicht om aan dit concours d'adresse deel te nemen.

Den tweeden dag ging het van Groningen over een andere route terug naar Utrecht, de afstand was nu 222 K.M. 700. Het eerste wegvak liep van Groningen—Gieten (Kerk), afstand 28 K.M. 200, gemiddelde snelheid 27 K.M. per uur. In eens werd doorgereden naar het tweede wegvak, dat ging van Gieten—Coevorden, afstand 47 K.M. 100, gemiddelde snelheid 33 K.M. In Coevorden was een verplicht oponthoud van 30 minuten bij Hotel van Wely. Controle-posten waren op deze twee wegvakken geplaatst bij Gieten en Emmen. Het derde wegvak ging van Coevorden—Katerveen, afstand 55 K.M. 800, gemiddelde snelheid 30 K.M. per uur. Bij Balkbrug zat hier de geheime controle-post, die zich zoo goed verstopt had, dat geen der deelnemers wist daar gecontroleerd te zijn geweest. Na een pauze van 1 min. 20, en het overzetten met de pont, hetgeen 10 minuten duurde, liep het vierde wegvak van Katerveen (Geldersche oever) naar Utrecht (Hoogelandspark), afstand 90 K.M. 600, gemiddelde snelheid 35 K.M. per uur. Posten waren op het laatste wegvak geplaatst bij Elburg, K.M. paal 22.2 en K.M. paal 0.

Ook langs deze gevolgde route was de belangstelling zeer groot. Om 5.20 arriveerde de eerste, en vervolgens vrijwel allen op tijd de anderen. De Heer van Hulzen — die op dat oogenblik in aanmerking kwam voor een prijs — kreeg jammer genoeg een verstopping in den benzine-geleider. Aldus gereduceerd tot 29 deelnemers, die voor een classificatie in aanmerking kwamen, toog de Sportcommissie aan het werk. Uit deze chaos van cijfers hebben de Heeren R. W. Scheltema Beduin en Mr. Merkus, wien hier

een woord van hulde past voor de uitmuntende regeling, de volgende classificatie opgemaakt.

Eerste Afdeling.			
Eigenaar.	Woonplaats.	Merk.	Totaal aantal Strafpunten.
J. F. Verweij,	's Gravenhage,	Oryx.	1 verg. z. med.
J. F. Verweij,	id.	Oryx.	2 zilveren med.
Dr. C. W. A. Essers,	Amsterdam,	Spijker.	4 bronzen med.
J. F. Verweij,	's Gravenhage,	Oryx.	6
M. W. Aertnijs,	Amsterdam,	Darracq.	8
L. S. P. van Dam	van Polanen,	Arnhem,	Sizaire et Naudin. 11
Dir. A. Sparkhorst,	Varel-Oldenburg,	Hanza.	12
Mij. Trompenburg,	Amsterdam,	Spijker.	22
R. R. toe Laer,	id.,	Adler.	90
Tweede Afdeling.			
M. W. Aertnijs,	Amsterdam,	Darracq.	1 verg. z. med.
A. C. v. IJzeren,	Aerdenhout,	Star.	1 verg. z. med.
J. Bienfait,	Bussum,	Spijker.	4 zilveren med.
J. F. Verweij,	's Gravenhage,	Fiat.	4 zilveren med.
P. J. Stokvis,	Arnhem,	Bayard-Clement.	5 bronzen med.
Mij. Trompenburg,	Amsterdam,	Spijker.	5 bronzen med.
J. F. Verweij,	's Gravenhage,	Fiat.	5 bronzen med.
E. H. de Vries,	id.,	Renault.	6
J. A. Boom,	Bloemendaal,	Humber.	6
P. Bourlard,	Brussel,	Germain.	6
C. Houttuin,	Arnhem,	Lorraine-Diétrich.	6
M. Schutter,	Rotterdam,	Star.	6
L. J. Akker,	id.,	Star.	6
A. de Spirlet,	Amsterdam,	Humber.	7
M. Adler,	Antwerpen,	Germain.	10
C. Houttuin,	Arnhem,	Lorraine-Diétrich.	15
M. W. Aertnijs,	Amsterdam,	Darracq.	15
N. Stekke,	Houd.-Aimeries,	Germain.	15
A. E. Beekman,	Bloemendaal,	Germain.	24
F. M. L. van den	Trappen,	's Gravenhage.	Miesse. 151

Deze classificatie geeft duidelijk het door ons reeds geschrevene weer. Alle deelnemers hebben zich kranig gehouden. En zelfs hij die 151 strafpunten kreeg, had die niet allemaal behoeven te hebben, wanneer hij niet in de waan was gebracht, dat hij den eersten dag een officieele controleur bij zich had gehad, wat later niet het geval bleek te zijn. Nu werden hem ook banden-pannes toegerekend, wat anders niet het geval zou zijn geweest.

DE DERBY XIII. Voor de dertiende maal is Woensdag 20 Juni de Nederlandsche Derby verreden. Ditmaal op de mooie Duindigt-baan onder Wassenaar op het landgoed van den Heer W. Jochems, de bekende automobilist en paarden-eigenaar, geleegen.

De belangstelling voor deze Derby was enorm. De deelname was grooter dan gewoonlijk. Het record van 1907, toen er 9 paarden uitkwamen, werd aanmerkelijk verbeterd. Behalve de Minister van Waterstaat, de Heer Regout, waren een groot aantal bij ons Hof geaccrediteerde gezanten met hunne dames en gevolg aanwezig, terwijl ook de aristocratie haar belangstelling in dezen voor Nederland zoo belangrijken ren toonde. Het was een model-meeting, op keurige wijze door de Nederlandsche Harddraverij en Renvereening georganiseerd. Aan dezen ren kan slechts deelgenomen worden door 3-jarige inlandsche paarden. De groote deelname wijst dus, ondanks tegenkantingen van verschillende zijden, op een aanmerkelijke vooruitgang der inlandsche paardenfokkerij, waar men zich in moet verheugen.

Na het defilé verschenen de volgende paardenaan den start: Golden Amor, 57 K.G., eig. Jhr. C. de Pesters (jockey Lyne); Buffalo Bill, 57 K.B., eig. L. B. P. Paanakker (Slade); Kabouter, 57 K.G., eig. S. A. F. Baron Creutz (Heapy); Silver Fred, 57 K.G., eig. W. Jochems (Bishop); Gui, 55½ K.G., eig. dezelfde (Sherlock); Princess Cliffe, 55½ K.G., eig. E. A. H. Graaf van Bijlandt (Shart);

Darling, 55½ K.G., eig. Jhr. E. van Loon (Killick); Stockey, 57 K.G., eig. A. J. P. Metelerkamp van Bronkhorst (Goodman);

Kaffer, 55½ K.G., eig. Jhr. L. Boreel (Shatwell); Kenau, 55½ K.G., eig. G. J. v. d. Vliet (Saxby); Enchanter, 57 K.G., eig. S. Baronesse M. van Brienen (Keardon).

De afstand was 2400 Meter. Eerste prijs was f 2350.— voor den winner, benevens f 1000.— voor den fokker; 2e prijs f 250.—, benevens f 250.— voor den fokker; 3de prijs f 50.—.

De start was zeer mooi. Kaffer nam de leiding, doch weldra zag men het oranje-buis — de kleuren van Baronesse van Brienen — naar voren komen. Enchanter leidde in een zeer snelle pace. Buffalo Bill was toen tweede, gevolgd door Golden Amor. Kabouter en Kenau laatste. Aan de overzijde werd Kabouter naar voren gebracht, doch bij het ingaan van het rechte eind had hij nog niet Golden Amor en Buffalo Bill te pakken. Om den prijs ging het toen tusschen de twee laatstgenoemden, waarbij Golden Amor de overhand hield en met een volle lengte, goed door Lyne gereden, de overwinning behaalde. De gelukkige eigenaar, Jhr. C. de Pesters, die zelf zijn paard trainde, werd alom gelukgewenscht. Ook Buffalo Bill maakte een mooie course. Kabouter, die groot favoriet was, werd derde. Enchanter werd ingehouden, doordat hij in de course kreupel werd.

Verschillende buitenlandsche jockey's waren voor deze gelegenheid door de Nederlandsche eigenaren geëngageerd. Lyne, die Golden Amor reed, behoorde onder hen.

JOHN COUCKE.

der spin vergeleek. Dient de uit-komst van zooveel naarstig weven alleen maar om „kleyn gespuis” te vangen (want bromvliegen of hommels snorden wel door het weefsel heen), ook het bedrijf der menschen, jagend naar geld of eer, is ten slotte ijdelheid. Tegenover 's menschen zaligheid is al wat men zich in den loop van een geheel leven koopt, bouwt, vergadert of verschaft, niets dan spinneweb. En dan doen de menschen, vergelijkenderwijs, hun werk nog niet eens zoo goed als de dieren:

Ey siet, hoe is 'et uytgewracht,
Hoe geestigh over-een gebracht!
Hoe wel gebonden om den draet,
Hoe net getogen op de maet!
Waer vint men doch een ambachts-man,
Die soo een netjen weven kan?

De dichter zou een nog lageren trap van inferioriteit gevonden hebben, had hij den arbeid der menschen vergeleken niet bij dien der dieren, maar bij dien der natuur zelve. Had hij gelijk de natuurvorschier Swammerdam uitgeroepen: „Alle de liniën van Apelles syn grove balken bij de subtile trekken van de Natuur; en alle de glans van de kunstige weverijen der menschen, die verdooft voor het eenig geweeftel van een longader.”

De spin was voor Cats ook het beeld van aardsche wisselvalligheid. Vonden in den loop van een enkelen zomer honderde insekten tusschen hare kaken het eind van hun bestaan, zelve diende zij per occasie ten prooi voor grootere dieren:

De spin, die eet de vlieg; de hagedis de spin;
Dit heeft het groene wout en al de wereld in.

De kringloop der natuur bleef zich ook verder handhaven; de hagedis werd op haar beurt de buit van den ooievaar, de ooievaar somwijlen dien van de slang, en de slang — vader Cats had een boer met een knuppel op haren weg kunnen plaats, en de progressie daarmee bekwamelijk kunnen volhouden. Vervolgens achter den boer de Dood — het eind van alles. Maar hij schroomt niet voor deze gelegenheid een . . . draak op te sporen, ten einde de slang te verslinden:

En noch is 't niet genoeg; want oock dit grousaem beest,
Dat kent een hooger macht, die van hem wort gevrees.

Zoo'n draak was anders een geschikt instrument tot finale opruiming en tot slot van een opklimmende reeks. Het liet zich maar niet zoo gauw zeggen welk ander „grousaem beest” in de bekende schepping was opgewassen tegen 'n draak.

Van de roos, van de spin, dwaalde Cats' kortvleugelige muze naar de vrucht.

Op zijne druiven b.v. was hij naar allen schijn niet minder gesteld dan op zijne calvynappelen, zijne bergamotperen, zijne Spaansche kersen, zijne Reine Claude-pruimen en wat er verder in den boomgaard van *Sorghvliet* stond. Ook die wingerd en zijne zwellende trossen hadden hem iets te zeggen. Stond hij voor het levend muurbekleedsel, waar onder de diep ingesnedene bladeren de overwasemde bessen zich verscholen, dan stond de zangster ook naast hem en inspireerde zijn dichtlievend geest met hetgene „aenmerckensweerd” was. B.v. deze bijzonderheid, dat de grootste druiven veelal de minst rijpe en geurige waren, de kleinste daarentegen den meesten smaak en zoetheid bezaten. Men proefde daarin reeds den wijn. En de moraal, de nooit missende moraal? Ze was de gewone Catsiaansche, en in den gewonen preektoon:

Nu let, o ziel, op dit geval,
En segh wat ick hier leeren zal:
Een herte niet verwaent of hoogh,
Maer nedrig in syn eygen oogh,
Daer woont des Heeren reyne geest,
Daer is syn zegen aldermeest. Enz.

Maar ook de kracht, verborgen in het bloed der druiven, gaf hem stof tot zingen; de zorgenverdrijvende kracht zoowel als de overmaat daarvan, de zinverwarrende kracht. Van deze laatste gaf vader Noach's „Riesenbrand” reeds het droevig voorbeeld; en hoeven nog na hem! Cats besloot zijn vers *Op Wijn* met de regels:

Hier wort een deftigh man door u
[gelyck een schaep,
En daer een hoogh gemoedt gelyck
[een rechten aep;
En soo je noch een reys voor hem
[wilt laten tappen,

Foto M. A. Boer. „SORGH-VLIET”. IN HET PARK. DE „VLIET”.

Hy zal in korter stont gelyck een exter klappen;
En soo ghy verder gaet, een mensch die wort een swijn
Siet daer, o zoete jeught, de krachten van de wijn.

Anders dan Jacob Cats zag Alphonse Karr de vruchten in zijn

Foto M. A. Boer.

„SORGH-VLIET”. HET PARK.

hof, en anders dan op *Sorgholiet* bloeide in Frankrijk de wijnstok. Hem bekoorden 't meest de levende festoenen, welke den weg volgden hun door opzettelijk daarvoor opgerichte staketsels gezezen. Frisch groen waren ze in den zomer, en wanneer de herfstadem over hun krimpand gebladerde streek, dan verkleurden ze in warme, fluweelige tinten, mat purper en rossig bruin. Dan eerst, wanneer de vrucht tot volle rijpheid was gekomen, werd het behagelijk om „onder wijnstok en vijgeboom neer te zitten”, gelijk reeds de Heilige Schrift die uitdrukking in eere had gebracht, en ze vereenzelvd met een toestand van welvaart en vrede.

Ook die schriftuurlijke vijgeboom was den eigenaar van *Sorghvliet* gewis gemeenzaam, al zag hij dien niet bloeien. Een vijgeboom bloeide niet. Althans niet gelijk andere vruchtboomen, en niettemin bracht hij goede vruchten voort; een eigenschap welke reeds de stof verschaft voor Bijbelsche gelijkenissen. Diezelfde eigenschap bracht bij Cats den boom in aanmerking voor een lief vers:

Ofschoon de vyge-boom noyt is gewoon te bloeyen,
Noch siet men aen zijn hout bequame vruchten groeien:
Die boom belooft als niet, en des al niet-te-min,
Soo brengt hij soet gewas voor synen planter in.
Mijn ziel, doet ghy iet goets, en wilt doch geenszins roemen,
Al wat uyt pracht geschiet, verdwynt in losse bloemen;
Men prees in ouden tyt, en 't is een goede saeck,
Geduerigh goet te doen, en even sonder spraeck.

Wanneer hij aldus den vijgeboom prees, en dien tegelijk tot kapstok nam om er zijne moraal aan op te hangen, dan huldigde de oude zededichter daarmee tevens het gevoelen van de schrijvers der oudheid. In Griekenland bestond een wet, welke den uitvoer van vijgen verbood. Degene welke de overtreders dier wet, d.i. de smokkelaars, verklapten, werden vijgenverklikkers of syco-phanten genoemd; welke laatste naam sedert als schimpwoord op alle aanbengers, verraders en lasteraars werd overgebracht. De wijsgeer Plato hield zooveel van vijgen, dat men hem daarom „Philosycos” noemde. Maar zonderling was het geloof van den ouden doctor Joan van Beverwijck, of het volksgeloof waarvan hij zich den tolk maakte, schrijvende:

„Volcomen rijp, maar noch versch, synse warm ende vochtigh, geven meer voedsel als andere vruchten, ende gaen haest beneden af. Sy hebben een doordringende ende suyer-maekkende kracht, suyveren de borst ende nieren, ende setten 't graveel af. Dickwils ende veel gegeten maecken ze geen goed bloet, maer 't gene dat lichtelyk bederft; ende daarom wert geloofd datse luysen doen groeyen; soo dat niet vreem en is dat Plato geschreven wert van de Luys-sieckte gestorven te zijn”.

Tegelijk met de kwaal gaf hij het middel aan; men moest er amandelen, rozijnen of noten bij eten, en joeg dan met deze soort van studentenhaver de parasieten op de vlucht.

In Cats' „Huyshoudingh of kort begrip van het buyten-leven op *Sorgholiet*” leest men intusschen niet, dat hij vijgeboomen in zijn hof had staan. Hij was omtrent den inventaris van zijne Haagsche buitenplaats minder mededeelzaam dan b.v. Huygens over dien van *Hofwijck*. Slechts vluchtig gewaagt hij van zijn eigen duinen, aan *Sorgholiet* onderhoorig, en die hij verpacht had, doch waar 't den gasten van zijn huis toch vrij stond op de jacht te gaan en kaninefaat (konijnenvatter) te worden. Voorts van zijn

vischvijver, reservoir voor menigen vetten brasem: van zijn vinkebaan, die menige rist gebraden vinken op zijn disch bracht; van zijne lijsterstrikken, die wel eens tweehonderd stuks op een enkelen dag uitleverden. Eindelijk, in 't algemeen, van zijn boomgewas, zijn bloemenhof en zijn moestuin.

Zoo hij ook van dezen laatste den lof zingt, hij doet het zoo-veel minder uitvoerig dan Huygens van zijn „keuken-wilderness”. De zomersche zon, die deze gansche „plantagie” aan 't bloeien bracht, bracht ook zijn dichtader aan 't vloeien. Aldus:

Maer als de somer komt, wat is er niet te snoepen,
Het schijnt dat overal de boomen luyde roepen:
Komt, eet van mijn gewas, hier zijn de vruchten goet:
Hier zijn de peeren geel, en appels wonder soet:
Hier zijn de pruymen rijp, hier zijn de beste kerssen,
Hier is een schoon gewas van alderhande perssen,
Hier is veel bloem-gewas en menigh ander kruyt,
Dat niet slechts in den hof, maer in het wilde spruyt:
Maer dat is niet genoegh, hier zijn ook nutte kruyden,
Of voor een heete koorts, of anders siecke luyden. Enz.

Die medicinale en die siergewassen kon Cats zich gereedelijk aanschaffen, doordien hij als curator van de Leidsche Hoogeschool beschikken kon over de zaden en stekken, welke in den plantentuin der universiteit overtollig waren. In zijn „Ouderdom en Buyten-leven” erkent hij:

Het noodig huys-besorg
Van Leydens hoogeschool was doen aen ons gelaten,
Dies werd mijn tuyn versien van alderhande zaet,
Dat menigh seltsaam kruyt daer jaerlycx achter laet.

Kort nadat hij, 83 jaren oud, op zijn Haagsche buitenplaats overleden was, werd *Sorgholiet* het eigendom van prins Willem III, die er zijn gunsteling Bentinck mee begiftigde. En deze zette aan het goed een pracht bij van fonteynen en vijvers, van beelden en gebouwen, van grotwerk, „berceaux en plantsoenen, welke de rustieke scheppingen van den dichter verre overschitterde. De fraaie oranjeboomen, door Cats gekweekt, waren toen reeds meerendeels overgebracht naar de buitenplaats *Sparenberg*. Ten tijde van Willem III waren ze genoegzaam uit de kluiten gewassen om vrucht te geven: de vrucht, die eens door een nazaat van den Koning-Stadhouder bij een feestmaal aan eene „cousine” werd geboden, maar door haar teruggewezen met de betekenissvolle woorden: „je n'aime pas les oranges!”. Zoo ze ten tijde van Cats zoover nog niet waren, de fijne geur der bloesems streelde toch menigmaal het reukorgaan des bejaarden dichters, waarlijk niet verwend door Zeeuwsche polderdampen en Haagsche grachtgeuren.

Doch ook hierin verschilden zijne Haagsche *Georgica* van die van Huygens, dat deze laatste niet alleen de liefelijk geurende, maar ook de kwalijkriekende planten van zijn hof binnen het veld zijner dichterlijke beschouwingen trok. Hij liet er zijne gedachten over gaan:

Waer van 't geboomte groent, waer langs en door wat monden
Syn blancke voetsel komt uyt sware swarte gronden,
Hoe 't in de tacken rijst, hoe 't in de bladen stuyt,
Hoe 't in den Somer werckt, en scheidt er 's Winters nyt;
Wat Gouwe stincken doet, wat Roosen wel doet riecken, enz.

Met deze onwelriekende „gouwe” bedoelde hij een plant in zijn hof, die tot de groote familie der papaver-achtigen behoorde en waarvan in Nederland alleen de met een slechten reuk be-

deelde soort gevonden werd. Het gewas werd ook „oogenklaar” en „schelkruid” genoemd. Men behoefde zich juist niet op een afstand te houden, maar men moest niet de bladeren tusschen de vingers fijn wrijven. Cats vermeldde in dit opzicht alleen den „pestilentialen reuck van loock” (wellicht knoflook), maar dit verhinderde hem niet er een vers op te maken. Trouwens, welk onderwerp was voor hem veilig! Doctor van Beverwijck oordeelde eveneens de loock „onbequaem om zijn dapperen en de onverdraeglicken stanck”; waarna hij voortgaat:

„Hoe dat het Loock stinckt zoo ist evenwel, gelijk oock den Ajuyn, van de superstieuse Egyptenaers voor een God gehouden. Waermede de poet Juvenalis spot, zeggende, dat het wel heyligh volck moet zijn, daar de Goden in de hoven wassen”.

Dit spotticht werd door Cats verdienst met de regelen:

Men magh Ajuyn noch Loock hier
[breken met de tanden,
Want 't is een schellemstuck door
[al d'Egypt'sche landen,
Ist niet een heyligh volck en van
[een grooten lof,
Dat voor zijn Goden eert gewassen
[van den hof?

Doch hoe zouden Huygens, die den kwaden reuk van gouwe,

Foto M. A. Boer.

„SORGH-VLIET”. DE VIJVER.

en Cats, die den kwaden reuk van knoflook ter sprake brachten, hunne massieve neuzen opgehaald hebben, hadden ze die knoflook eens geroken in haar vaderland, Oost-Indië! En nog zooveel andere sterke geuren, aan het Oosten eigen. Er kon nog iets ergers zijn dan de lucht van uien, n.l. die van verrotte uien — en immers gaf iedere *doerian* zulk een lucht van zich. Ook de mangga-soort, bekend onder den inlandschen naam van „kwedi” (*manggi-fera foetida*) zou om haren sterken terpentijnreuk op de tafel van Cats niet geduld zijn. Valentijn vond, dat deze vrucht was „rynsch van smaak en wat harsachtig, zijnde ook onaangenaam en zeer sterk van reuk, in zoo verre dat het verveeld, 't geen ook de reden is, dat men dien de „Stinkerdboom” noemt; alzoo men niet eigenlijk zeggen kan dat zij (de vrucht) stinkt, maar wel, dat zij zeer zwaar van reuk is”.

Ook onder de Indische planten waren er ettelijke, wier vluchtige oliën geenszins aan de geuren van Gelukkig Arabië herinnerden. B.v. het *daoen kentoet* of „vyst-blad”, het *kajoe tahi* of drekhout, de reusachtige parasiet *Rafflesia*, door de inlanders van Pasoemah „des duivels sirihdoos” genoemd, die spoedig na 't ontluiken een lucht als van verrot vleesch verspreidde, enz. Doch zoowel Huygens op *Hofwijck* als Cats op *Sorghuliet* hebben het niet betreurd, dat zulke gewassen in hun hof ontbraken. De laatste ook daarom niet, dewijl de aanwezigheid van tropische planten en vruchten tevens de aanwezigheid van tropisch ongedierte zou doen veronderstellen, en hij de eersten tot dien prijs te duur gekocht zou achten. 't Was die meening, waaraan hij uiting gaf in de regelen:

Daer is geen Koningkryck, dat alle vruchten baert,
Een yeder lant-begryp, dat heeft syn eygen aert.
Hier is geen tamerind, geen boomen overladen
Met soeten citeroen, of appels van Granaden,
Hier is geen suikerriet-, geen riekend' ananas,
Hier is geen cocus-noot, dat wonderbaer gewas;
Maer schoon hier niet en zijn dees wijtberoemde vruchten,
Oock is er niet een beest daer voor men hoeft te vluchten;
Hier is geen kout fenijn, of heeten schorpioen,
Men kan oock sonder ancx t hier rusten in het groen, Enz.

De Maria-Munsterkerk te Roermond.

DE Munsterkerk is een prachtig voorbeeld van middel-eeuwsche bouwkunst, even rijk aan schoone vormen als aan sierlijke lijnen en afwisselende versieringen. Het geheel maakt een blijvend indruk op den beschouwer. Zij werd van 1218—1224, dus in een kort tijdsbestek gebouwd en gelijkt op verschillende kerken aan den Rijn, als de Apostelkerk te Keulen, de Kerk van Andernacht. Zij ontving haar naam van Munsterkerk van hare bestemming als abdijkerk der naastgelegen adellijke abdij. De tand des tijds had aan hare schoone vormen geknaagd tot door de vrijgevigheid van staat, provincie, gemeente en bijzondere personen de bouwmeester Dr. P. J. H. Cuypers haar heur slanke torens en stout zich welvende bogen kon teruggeven.

Haar koepel overhuilt een praalgraf, waarin de gebeenten van Voorouders van ons Vorstelijk huis besloten zijn. Richardis van Nassau, weduwe van Otto II, graaf van Gelre, stichtte kerk en stift; zij werd de eerste abdisse. Haar zoon Gerardus III van Nassau, graaf van Gelre en Zutphen en zijn gemalin Margaretha van Brabant zijn onder den koepel, in het praalgraf ter ruste gelegd, hij in 1229, zij in 1231. Richardis ligt op het koor begraven.

Hunne beeltenissen, in steen gehouwen, 185 cM. lang, liggen op twee vast aaneen geschoven zerken, van boven als schotels 2 cM. uitgediept. Deze twee rusten weer op granieten kolommen welker kapiteelen verbonden zijn door een keurig gebeitelde lijst. Onder die lijst, dus in spiegelvakken, prijken 12 blazoenen van den graaf en gravin.

Beide beelden leggen in de houding van hen, die een rustigen slaap zijn ingegaan, met de handen op de borst, de voeten naar 't Oosten, als verwachtende den dag der opstanding. Men houdt de beelden voor portretten. Nog zijn in het graf ter aarde besteld twee afstammelingen uit het doorlichtig geslacht der Nassauers, nl. twee kinderen van Willem Hyacinth van Nassau, Graaf van Siegen, en Maria Francisca van Fürstenberg, in 1692 en 1694 gestorven. Het monument is, dank zij de belangstelling van Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, in 1873 hersteld.

De Maria Munsterkerk ligt bijna geheel vrij aan het met fraai geboomte beplante Munsterplein. Alleen aan de zijde der kazerne ligt een vleugel van de onmogelijke militaire gebouwen, die weinig past bij het schilderachtige gebouw dat wij onzen lezers op de voorplaat in beeltenis brengen. A. F. v. BEURDEN.

EEN FAZANTENKRUISLING.

DE fazant, die hierbij is afgebeeld, is eene kruising van den Konings- of Reevesfazant en den Mongoolschen fazant. De vogel werd in December des vorigen jaars door Z.K.H. Prins Hendrik der Nederlanden te Wassenaer geschoten en is op Hoogstdezelfs last door den Heer P. L. Steenhuizen, Praeparator van het Koninklijk Zoologisch Genootschap „Natura Artis Magistra” te Amsterdam opgezet. De fazant is, zooals men zien zal, geplaatst in eene natuurlijke duin-omgeving, gelijk die bestaat op de plaats waar hij geschoten werd; het stelt voor een stukje duin met duindoorn en bessen, braamstruiken en distels, en het geheel is geplaatst in eene vitrine, om het voor stof en bederf te behoeden. Reproductie der foto in eenig tijdschrift werd door Z.K.H. goedgunstig toegestaan.

Foto M. A. Boer. DE JACHTOPZIENER POOT.

Naar hem werd een thans aan de gemeente 's-Gravenhage behoorend bosch, (eer-tijds bij Zorgvliet), de boschjes van Poot genoemd; de argeloze wandelaar kon daar vroeger niet komen of hij werd door Poot weggestuurd, omdat die boschjes, midden in duin, verboden terrein waren, (nu publieke wandelplaats).

De prachtige Koningsfazant is tot dusverre bij ons te lande meer volière- dan jachtvogel. Elkeen, die wel eens een dieren-tuin heeft bezocht, zal hem stellig kennen; zijn wit, zwart, goudbruin en goudgeel gevederde en de enorm lange staart vallen genoeg in het oog. De middelste staartvederen kunnen tot 1.60 Meter lang worden. Onnoodig te zeggen, dat voor zulk een aanhangsel, wil het niet afslijten of bederven, een buitengewoon groote uitloop noodig is. Het vaderland van dezen fazant is China, vanwaar reeds in 1831 het eerste levende exemplaar door John Reeves naar Engeland werd gebracht. Naar dezen wordt de soort Reevesfazant genoemd. Later werden meer van die dieren geïmporteerd, maar het duurde tot 1866 eer een levend exemplaar den zoölogischen tuin te Parijs sierde. De Reevesfazant is een bergvogel uit de Noordelijke landstreken van het Chineesch Keizerrijk; ten Zuiden van de Blauwe Rivier schijnt hij niet voor te komen en zeer ver Westelijk reikt zijne verbreiding ook niet. Waarschijnlijk zal hij, als jachtvogel, het best kunnen gedijen in onze droge duinstreken; vochtig, laag land, zoo uitstekend voor onzen gewonen fazant, verschilt te zeer van zijn oorspronkelijken bodem; zoover mij intusschen bekend is, komt hij bij ons te lande, hetzij zuiver, hetzij gekruist, als jachtvogel weinig voor. Meer is dit het geval met den Mongoolschen fazant, die veel meer overeenkomst heeft met onzen gewonen jachtfazant en met dezen laatsten veelal gekruist wordt. Beide behooren tot de blauwgroenkoppige fazanten, alle uit Azië afkomstig en waarvan een 35-tal vormen beschreven zijn. Nu is niet met zekerheid uit te maken wat bedoeld wordt, wanneer men eenvoudig van Mongoolschen fazant spreekt; de vogelsoort, die door Brandt als *mongolicus* werd beschreven, bewoont Turkestan, de *mongolicus* van Pallas Korea, het Auwerland, Mongolië. Waarschijnlijk, zeker weet ik het niet, zullen de hier ingevoerde exemplaren wel uit laatstgenoemde landstreken stammen. Voor ons jagers doet het er trouwens niet veel toe, waar van daan zij oorspronkelijk afkomstig zijn; hoofdzaak voor ons is een mooie en vooral goed en snel vliegende jachtvogel. Aan die vereischen voldoet de Mongool. Toch wil iedereen hem niet, en velen houden van den ouderwetschen vogel zonder ring om den hals, den bekenden *colchicus*, die, naar beweerd wordt, niet zoover zwerft, maar meer bij de

Foto P. L. Steenhuizen.

EEN FAZANTENKRUISLING.

plaatsen blijft waar hij uitgezet werd. Intusschen vindt men de beide soorten weinig meer geheel zuiver, er is te veel bloedvermenging aanwezig, want ze paren zeer veelvuldig onder elkander. Het valt echter niet te ontkennen, dat de Mongool met zijn lichter en meer schitterende kleuren, zijn witten kraag, het in schoonheid van den gewonen, meer sober aangekleede Colchisch fazant, wint.

SNOUCKAERT.

UIT DEN REVOLUTIETIJD.

(Slot).

OP het leger dat haar aangewezen wordt, hurken reeds vier kaartspelende vrouwen. De nacht valt, vol van afgrijselijke nachtmerries; de beddelakens zijn zwart en stijf van vuil; toch moet zij zich ontkleeden en zich uitstrekken naast een door ontucht en ondeugden verliederlijkte gezellin. Om tien uur tocht zij een verschrikkelijk leven: het is het uur, waarop de vuren moeten gedooft worden, het couvre-feu. Dit wordt aangekondigd doordat met een ijzeren staaf over de tralies gestreken wordt; de bewaker, van twee reusachtige dogs, dien doet de morgen het verhoor, de vuurproef. De arme vrouw moet al blozende erkennen, dat haar man sedert langen tijd uit Frankrijk geweken is, zij weet niet waar heen. Zij heeft Guénier te Parijs leeren kennen, zij weet niet waar hij woont; hij is haar vriend geworden en komt haar dagelijks opzoeken. „Heeft hij wel eens in uw huis overnacht?” „Nee, dat nooit.” En niettegenstaande haar wilskracht, barst zij in tranen uit, wanneer zij denkt, waarvan zij zich eigenlijk aanklaagt. In het Depot teruggekeerd, heeft zij slechts één gedachte: Zij zal haar man een schrijven doen toekomen, maar dat kost geld en zij bezit niets. Voor een paar stuivers van haar medegevangenen ontdoet zij zich van alles; zij is bereid hen ook haar zwart fluweelen hoed te verkoopen, evenals hare haarvlechten; maar zij hebben het op haar ringen voorzien. Zij stennaar haar allerhande brutale vragen: „Het is toch zeker je minnaar, dien ze gisteren met jou samen hebben aangehouden?” „Nee, dat is mijn minnaar niet.” „Is dat dan je man.” „Ook dat niet; het is een heer, die op dat oogenblik bij mij was.” Een gemeene lach is hierop het eenige antwoord. Den derden dag ontdekt zij aan de andere zijde van een hek Guénier, die voor het ver-

hoor wordt weggebracht. Zij roept hem, loopt naar hem toe; hij deelt haar kalm mede, dat hij alles bekend heeft, dat zij niet meer behoeven te liegen, dat hij ook zijn naam gezegd heeft. Aan de politie verzekerde hij, dat hij liever zou sterven, dan zijn vrouw verlaten. Zij viel flauw van ontstelden en smart bij de gedachte, dat er nu niets meer van gedaan worden, dat hij nu onvoorwaardelijk verloren was en dat er nu niet meer te strijden viel. Van af dat oogenblik genoten zij van de treurige voorrechten, die aan veroordeelden verleend werden. Monsieur Saint Denys, de cipier, gaf hen verlof om zich onder dien dag in de eenige kamer, waar zijn woning uit bestond, op te houden. Men had zelfs voor haar een rustbed gezet aan het voeteneinde van het bed, waar hij sliep te zamen met zijn vrouw en kinderen.

De verschrikkelijke doggen brulden bij het minste gerucht. Een roodgloeiende kachel brandde dag en nacht in dit krot, waar alles grijs was van het vuil en van de hitte. Victoire bleef ten gevolge hiervan nog meer dan een jaar deschor.

In die kamer stonden slechts hoognoedige voorwerpen, er werd zittend op de bedden gegeten en de knieën dienden daarbij als tafel. Madame Saint-Denys ging 's ochtends haar inkoopden brandewijn naar afwezigheid verkocht de gravin de la Villirouët bandewijn aan de vrouwen van het Depot. Bij de thuiskomst van de bazin overhandigde zij deze evenveel stuivers als zij glaasjes geschonken had. Vóór het avondeten speelde zij een spelletje domino met Monsieur Saint-Denys, er werd om een flesch cider gespeeld, dien zij gewoonlijk verloor; wanneer zij door zijn onoplettendheid won, dronk Monsieur Saint Denys toch een flesch leeg en verzuimde er voor te betalen. In de kachel pofften zij appels, waar de geheele familie van smulde. Wanneer la Villirouët het bed van zijn vrouw opgemaakt en het huishouden aan kant gemaakt had — want Monsieur Saint-Denys was een veel te hooge mijnheer — werd met dergelijke huishoudelijke bezigheden te bemoeien — zich hij voor den nacht naar zijn cel gebracht. Victoire hield van dit zonderlinge bestaan, het was haar overtuiging dat beleefdheid en goedhartigheid de sleutels zijn, die alle harten voor ons openen; daarbij voegde zij haar onverstoortbaar goed humeur, en dit was een wonderlijke talisman. Zij begreep ook wel, dat zij deze dagen nog zou betreuren, en dat zij weldra weduwe zou zijn. La Villirouët, van zijn kant, en gelaten en genoot van dit onzekere geluk; misschien was hij overtuigd dat zijn vrouw van een middel zou vinden om hem uit dezen bedenkelijken toestand te redden.

Na verloop van een maand moesten zij scheiden; citoyenne Villirouët werd in vrijheid gesteld; de banneling werd naar de gevangenis l'Abbaye gebracht en moest daar de rechtspraak van den krijgsraad afwachten. De crisis naderde. Deze buitengewone rechtbank stond bekend als onverbiddelijk. Wat nu te doen? In de eerste plaats een advocaat zoeken. Victoire had verschillende adressen op gekregen: Chauveau Logarde, Cotelle, andere nog, allen even knap. Toch talmde zij. Een ochtend, terwijl zij te bed lag, viel haar de gedachte in, eens naar de rechters te schrijven, om hun medelijden op te wekken. Schrijven? Zij zullen den brief niet eens lezen. Als zij er eens zelf naar toe ging? Zij zullen haar niet ontvangen, die militairen. Indien zij haar ontvangen, zullen zij haar bij het eerste woord om den tuin leiden, vóórdat zij haar man zou hebben kunnen verdedigen. . . . Hem verdedigen? Maar dat is een ingeving! Zij zal pleiten, zelf pleiten vóór het gerecht. En onmiddellijk begint zij hare redevoering en loopt daarbij met groote stappen door het vertrek. Zoodra de tijd dáár is, vliegt zij naar de gevangenis l'Abbaye, deelt haar plan aan haar man mede; hij, vertrouwend als altijd op de macht van zijn goede fee, keurt haar plan goed. „Jou verkie ik boven alle advocaten, als je den moed bezit mij te verdedigen, dan ben ik gered!” Zij gaat naar huis, begint haar verdediging te schrijven; maar zal zij die mogen uitspreken? Zij moet de toestemming van den rapporteur van de Commissie verkrijgen. Zij stelt zich op de hoogte; het is een jonge officier, twee en dertig jaar oud. Bij hem gekomen, blijkt hij een uiterst koel, ondoorgroendelijk mensch te zijn. Haar optreden verwondert hem. „Madame, wat gij mij vraagt, is tegenstrijdig met de gebruiken.” „Maar het is toch niet tegenstrijdig met de wetten; ik heb altijd alles voor mijn man gedaan, wat mijn hart en mijn plicht mij ingegeven hebben. Nadat hij aangeklaagd is, wil ik hem verdedigen; dat lijkt mij nogal eenvoudig.” De officier moet dit wel toegeven; „wat hem betreft, heeft hij er niets op tegen.” Nu moet zij een tweede bezoek brengen bij generaal Cartolle, den president van de rechtbank. Daar Victoire zich verontwaardigd toonde over de wreedheid van de nieuwe wetten, „bloedige wetten, een Robespierre waardig”, antwoordde de generaal op ijzigen toon: „Dat wij over deze wetten niet hebben te oordeelen, maar ze slechts in toepassing hebben te brengen.” Zij had de wreedste ondervindingen. Eens kwam zij met schrik vervuld van de gevangenis, waar zij iederen dag heenging, terug; drie kameraden van haar man, eveneens uitgewekenen, waren voor de rechtbank verschenen: alle drie waren zij ter dood veroordeeld, zij had ze zien wegvoeren. Haar beste vriendinnen, hielden haar, daar zij het goed met haar meenden, van haar voornemen terug. Waartoe diende het zich iets in het hoofd te stellen? La Villirouët is verloren, zonder dat er voor hem eenige uitkomst bestaat; waartoe dient het zich noodeloos te compromitteren, zich tot een aanstelster te maken? Toch blijft de moedige Victoire halsstarrig bij haar plan. Zij werkt in de Archieven, slaat het wetboek na, zij dringt tot in het Châtelet door, waar de Commissie haar zittingen houdt, en woont een dier zittingen bij om vertrouwd te raken met de zaal en de gebruiken van de rechtbank. Zij is half dood van vermoeienis en koorts, als eindelijk de beslissende dag is aangebroken. Het was den 23sten Maart, vóór Paschen. De zitting zou om half twaalf beginnen. Victoire stond om zes uur op, om acht uur was zij in de gevangenis om haar man goeden dag te zeggen en zijn moed te sterken, daarbij het gevaar loopend, dat zij de hare verzwakte. Zij ging naar huis, knapte zich op, deed een hoed op van wit crève, een japon aan van neteldoek met groote mouwen, om het middel vastgehouden door een sjerp; zij at een weinig soep en een ei om haar keel wat vrij te maken, daar zij van de feestmalen bij Monsieur Saint-Denys, nog altijd schor was gebleven. Daarop nam zij een rijtuig om zich met haar vriendin Madame Artaud naar het Châtelet te begeven. Toen zij naderbij kwamen, zag zij uit de verte den aangeklaagde, die medegevoerd werd door een sterk geleide en zij dacht, dat zij flauw ging vallen. In de zaal had de menigte zich opgepakt. Victoire begaf zich naar de haar aangewezen plaats, tegenover een tafel, waarop papieren, pennen

en inkt. Haar keel was uitgedroogd, de aandoening overmande haar; de aanwezigen verdrongen zich om dit kleine, witte vrouwtje, dat tot de verdedigers-bank was doorgedrongen, beter te kunnen zien. De habitués wisselden met elkaar van gedachten. „Zij ziet er uit als een aannemeling!” „Och! wat heeft zij een roode oogen!” „Zij heeft zeker zooveel geheuld!” Zij had niet geheuld, zij huiverde van de koorts. Het oogeblik, dat zij het meeste vreesde, was dat waarop het deurtje zou opengaan, waardoor haar man zou binnenkomen, vergezeld van zijn bewakers. Tot tweemaal toe fluisterde Madame Artaud, die bij haar zat, haar in het oor: „Houd moed, ik hoor de soldaten”, om haar op dezen schok voor te bereiden. Beide keeren dacht Victoire, dat zij ging flauw vallen; dat zij niet zou kunnen. Toch wist zij zich tegen deze gevoelens te verzetten, en daar de aangeklaagde nog niet verscheen, had zij den tijd om er weer boven op te komen.

Eindelijk, daar is hij! Veel geweld, hij wordt begeleid door twintig bewakers, waarvan twee hem bij de armen vast houden. Hij moet plaats nemen op een stoel tegenover de rechters. Hij is een paar stappen verwijderd van zijn vrouw, die hem van op zij kan zien. Hij zoekt haar met de oogen, ziet haar en glimlacht. De rechters verschijnen: het zijn er zeven, in vol ornaat, lange snorren, slepende sabels; zij nemen plaats en Generaal Carthol, de president, beveelt stilte. Het verhoor vangt aan. La Villirouët antwoordt bedaard, de rapporteur neemt zijne conclusiën. Een der rechters vraagt den secretaris om opheldering: „Die ongelukkige kan zich toch niet alleen verdedigen; ik zie geen verdediger voor hem.” De secretaris toont Victoire aan: „Ziehier zijn verdediger.” „Ach!” vervolgt de andere, „zal zij de kracht daartoe bezitten?” Helaas! Zelf wist zij het niet. Haar hart bonsde, angstig zat zij zacht te bidden, trachtte al haar nog overgebleven moed te verzamelen en niet na te denken. Eensklaps hoort zij, dat er over haar gesproken wordt. „Wie is nu eigenlijk je verdediger?” vraagt de president den aangeklaagde. „Mijne vrouw,” antwoordt deze. Daarop wendt Cathol zich om en vraagt met ijzigen stem: „Heeft u iets te zeggen?” Zij staat op en antwoordt: „Ja”. Zij raapt haar blaadjes bijeen en begint: „Citoyens, rechters.” Zonder blijkbare aandoening vraagt zij eerst vergeving voor haar vermetelheid; daarop, tot de zaak gerakende, zet zij uiteen, dat haar man nooit is uitgeweken, dat hij zich in Orleans ophield, ziek zijnde. . . dan begint zij aan de rechtskwestie, bespreekt de wetten, de datums; misschien werd er meer naar haar gekeken, dan wel geluisterd. Er heerschte een stilte, zóó volkomen, dat de zaal, die toch volgepropt was, er volkomen leeg door scheen. Zij durfde haar bliken niet van het papier afwenden, uit vrees dat zij op de gezichten der rechters vooroordeel, barschheid, of gestrengheid zou lezen. Ook waagde zij het niet haar man aan te zien, om niet door aandoening overmand te worden. Tegen het einde, eerst nadat zij de rechtskwestie behandeld had, verstoutte zij zich voor de eerste maal haar oogen op te slaan. . . . Dikke tranen rolden langs de wangen van den

KUNSTIG SNIJWERK AAN EEN BOOT, VARENDE OP DE IRAWADDI-RIVIER
IN ENGELSCH-INDIË.

president; zijn collega's zaten allen met gebogen hoofden. „als menschen, die zijn aangedaan.” een hunner wischte zich de oogen met zijn vuisten; zelfs op dat oogenblik dacht zij te zullen zwijken. Maar zij herstelde zich en begon hare slotrede. „Gij zijt vaders, echtgenooten, geen enkele uwer is ongevoelig voor de stem der natuur. Gij zoudt niet wilsden, dat, zonder eenig voordeel voor het vaderland, de voorbeeldigste echt zou ontbonden geraken, dat de teederste band verbroken, dat er kinderen wezen zouden worden. Gij zijt rechtvaardigen; gij wilt geen onschuldig slachtoffer ter dood brengen. Gij kent de rechten van den ongelukkige, rechten even heilig als die van de deugd, en dan gij mij toegestaan hebt mijn man te verdedigen, kan hij ook niet geofferd worden!” Zij zweeg; haar verdediging had twee en veertig minuten geduurd. Geen bravo's, geen handgeklap: de stilte bleef heerschen, verstikkend, spannend; de president zelf, het hoofd gebogen, aarzelde om het woord te nemen; onder zijn snor en op zijden wangen bespeurde men een spier-trilling, die op een ingehouden aandoening duidde; eindelijk, zich beheerschend, sprak hij tot den aangeklaagde: „Hebt gij nog iets toe te voegen aan hetgeen er gesproken is?” Op het ontkennend antwoord, dat volgde, hervatte hij: „In dat geval zult gij naar de gevangenis teruggevoerd worden, zooals dat gebruikelijk is.” Daarop stond la Villirouët op, boog voor de rechters, en ging op zijn vrouw af, terwijl hij haar in de armen sloot. Toen barstte het gansche auditorium los: misschien omhelsden zij elkaar wel voor het laatst; zouden zij voor altijd gescheiden worden? Krampachtig hield zij haar man omstrengeld en snikte zenuwachtig. De menigte weende; de bewakers zelve wendden zich af, met tranen in de oogen; zij voerden toch den aangeklaagde weg. De rechters hadden zich teruggetrokken om te beraadslagen; hun samenkomst duurde een half uur, samen vol spanning voor Victoire. Had zij de juiste snaar aangeroerd? Konden zij hem vrijspreken? Wat zou zij doen, als zij het vreeselijk woord zou hooren? Zij was van plan het volk op te ruien, haar verdediging op de hoeken van de straten te hervatten. . . . Plotseeling fluisterde een stem in haar oor: „Vrijgesproken!”. Het was de secretaris, die de terugkeerende rechters voorafging. Met forsche stem las de president: „In aanmerking genomen. . . in aanmerking genomen. . . wordt met algemeene stemmen de vrijpraak uitgesproken. . .”. Toen hoorde men niets meer: een overwinningskreet, toejuichingen barstten los: „Bravo, dat is nog eens goed!” De generaal richtte zich op, dreigend: „Gij zijt hier niet in den schouwburg, gij moogt noch toestemmen in deze beslissingen, noch ze afkeuren. . . .”. Maar zijn grove stem beefde, zijn zware snor trilde, en goedig liet hij er op volgen: „Toch moet ik erkennen, dat dit een heel aandoenlijk en roerend geval is.” De opgepakte nieuwsgierigen zwegen opnieuw; Victoire richtte zich staande tot de rechters en zeide slechts: „Ge-loof mij, citoyens,” wanneer ik U verzuk, dat mijn dankbaarheid geluk is aan mijn onbegrensde geluk.” Onmiddellijk stortten de aanwezigen op haar af; ganschelijk in de menigte verloren, tracht zij aan het onstuimige huldebetoon te ontsnappen, maar nu de zitting opgeheven is, stijgt het geestdriftige geraas en loopt zelfs op twisten uit: „Men kan haar niet zien!” „Gij staat juist voor haar!” „Laten ze haar op een tafel zetten, opdat wij haar op ons gemak kunnen zien!” Een man uit het volk, de vuisten in de zijde, staat vlak tegen haar aan, zegt herhaaldelijk: „Het is mooi, wat u daar gedaan heeft; ja, ja, het is heel mooi. U bent een moedige vrouw!” De rechters, van hun verhevenheid afgedaald, wenschen haar geluk; allen willen haar omhelzen; zij bleef gedurende een uur bij hen, terwijl de secretaris vlug het overschrift van de rechtspraak schreef; eindelijk werd haar dit overhandigd; zij had een rijtuig genomen. Op de kaden juichte haar de op een rij geschaarde menigte toe; velen stortten zich achter het rijtuig aan, tot bij de gevangenis. Alle menschen uit de buurt hadden zich te zaam geschaard op het pleintje vóór de gevangenis. Toen zij overgelukkig aan den arm van haar vrijgelaten man verscheen, was er maar één groote vreugdekreet: „Daar zijn zij beiden, gelukkig!! Leeft nog lang! Weest altijd gelukkig!” Dezelfde menigte zou hen hebben uitgejouwd, wanneer zij beiden op de kar der veroordeelden waren voorbijgetrokken.

Er werd gedineerd bij Madame Artaud. Victoire was half dood van vermoeienis, geheel schor. 's Avonds ging zij met haar van vreugde weenenden man naar de rue Marceau; voor de eerste keer liep zij gearmd met hem door Parijs zonder vrees voor spionnen. Toen zijd alle samen waren, zei zij tot hem: „Nu kan ik sterven, mijn vriend; ik weet nu wat geluk is!”

* * *

Den volgenden dag, Paaschdag, lieten zich, vroeg reeds, in den stralenden morgenstond, de afgevaardigden van de „Dames de la Halle” aankondigen. De eerste haarder pakte Victoire in haar armen, hief haar van den grond op, drukte haar een kus op iedere wang en gaf haar aan de anderen over; zij boden haar een ruiker aan en spraken haar in de volgende bewoordingen toe: „Mijne lieve vriendin, ziehier eenige bloemen, die even rein zijn als uw hart.” En terwijl zij met haar dronken en klonken, dacht Mme. de la Villirouët aan de „breisters” van weleer. En toen zij herinnerde aan de goedertierenheid harer rechters, bromde een der vrouwen: „De rechters! Och, kom toch! Daar zijn er wel meer omgekomen, die even onschuldig waren als uw man!” Dit bezoek was de inleiding tot nog vele andere; gedurende een dag of tien was het vrouwtje de afged van de Parijzenaars. De dagbladen verkondigden haar heldendaden, er werd op haar gedicht, gezongen, en Citoyenne Bonaparte (Josephine) noodigde haar aan haar disch.

Van haar geluk beleefde zij geen langdurige voldoening. Vanaf de dagen waarna zij haar man heroverd had, werd er niet meer over haar gesproken. Zij stierf te Lamballe, den 12den Juli 1813, op zes-en-veertig-jarigen leeftijd.

Mr. de la Villirouët overleefde haar twee en dertig jaren. Ten tijde van de Restauratie ontving hij het kruis van Saint-Louis, dat zijn persoonlijke verdiensten hem zonder twijfel hadden doen verwerven, maar ook, zoo stond er op de begeleider de papieren, „omdat hij de vrijheid en het leven dankte aan de wilskracht en den moed van zijne vrouw, roemruchtiger nagedachtens.”

Dit is voorzeker de eenige orde geweest, die ooit geschonken werd tot belooning van echtelijke liefde en aanhankelijkheid.

EEN MOOIE MOERASPLANT.

WIE op zijn uitstapjes in de natuur niet schroomt, af en toe eens den voet te zetten in een vochtige weide of eens in een moerassig veentje, zal stellig wel een fraaie plantje ontmoet hebben, welks afbeelding op ongeveer natuurlijke grootte hierbij gaat. Het is het *sollegras* en wel de soort, die tegenwoordig *veenpluis* wordt genoemd in de determinatieboeken (*Eriophorum polystachyum*). Meestal groeit het in groote troepen bijeen en reeds van verre ziet men de wollige, glanzende pluimpjes wapperend afsteken tegen den zwartachtig-groenen veengroen. Doch eerst bij nadere beschouwing ziet men, hoe fraai het veenpluis eigenlijk is. Boven op een slank, grasachtig steeltje verheffen zich een 2- tot 5-tal kleine aartjes, waaraan alle kanten een prachtig, wit pluus uitsteekt: sprekend een dotje glanzige wol. Achter de aartjes steekt een lang, slank blaadje omhoog, dat hen beschermd heeft tegen de gure voorjaarswinden in den tijd van het ontluiken. Te geen een voorjaarswintrekken in den geheel, des te aantrekkelijker, omdat de teere steeltjes hun last nauwelijks dragen kunnen, en voortdurend heen en weer wiegelen bij het minste zuchtje van den wind. Wat het wollegras zoo mooi maakt, is het zeer ontwikkelde vruchtpluis. De bloempjes toch zijn zeer eenvoudig, zóó eenvoudig zelfs, dat zij geen kelk of bloemkroon meer hebben, doch in plaats hiervan slechts een kring haartjes. Is het plantje nu uitgebloeid, dan groeien deze haartjes snel door en vormen te zamen de glanzige, witte pluusjes, die het wollegras maken tot een waar sieraad der weiden. Dikwijls, doch gelukkig tevergeefs, heeft men beproefd het vruchtpluis te spinnen. Wij zeggen met opzet: „gelukkig”. Immers, als de techniek zich van het wollegras zou meester maken, zou het welhaast buiten het bereik zijn van elken natuurliehebber. En dat ware erg jammer! Want geen plant, als deze, maakt zoo'n schoon figuur in een Mackart-bouquet. Mits in niet te rijpen toestand geplukt, houden de stengeltjes hun aartjes goed vast, en tijdenlang brengen ze door hun glanzig wit wat leven tusschen het geel en bruin. Wie naar het veenpluis zoekt, vindt allicht een andere soort, welker stengeltjes altijd slechts een enkel aartje aan den top dragen. Dit is het *eigenlijke wollegras* (*Eriophorum vaginatum*). Nog een paar andere soorten telt onze flora, doch deze zijn zeldzaam en zullen slechts op sommige plaatsen in voldoende aantal aangetroffen worden, om tot opluistering van een bouquet te kunnen dienen. Wij eindigen met de opmerking, dat het veenpluis ook nog wel in October gevonden kan worden. In warme zomers toch bloeit het in September soms voor den tweeden keer.

L. DORSMAN CZN.

Foto L. Dorsman Czn. VEENPLUIS.

DE GROOTE TUINBOUW- TENTOONSTELLING TE ZEIST.

NU de zomer haar intocht heeft gedaan en alles daar buiten bestraalt met den glans en den gloed van blij, nieuw leven, is het schoone Zeist op zijn mooist. Nu toont de bladertooi van parken en lanen, van bosch en buitenplaatsen zijn teere groen, nog onbesmet door stof of wind of zonnegloed en klinkt het gekweel des te liefelijker in de ooren, waar we zoo lang het lied dier zangers moesten derven. Zoo ooit, dan komt in deze mooie dagen duidelijk uit, welk een door de natuur bevoorrechte streek dit gedeelte van het oude Sticht is.

Voor de Hoofdcommissie van de Groote Tuinbouwtentoonstelling, die, gelijk bekend is, dezen zomer te Zeist zal gehouden worden, alsmede voor de inzenders van producten in den vollen grond, is thans de drukke tijd aangebroken.

Daar is op het landgoed van Mr. C. C. W. van Romondt Vis reeds hard gewerkt en voor een liefhebber zou een kijkje op het terrein reeds zeer de moeite loonen. Hiertoe zou hij echter voornog geen gelegenheid hebben, daar, om den goeden gang van zaken te bevorderen, ieder beslist de toegang wordt ontzegd, die niet in het bezit is van een door de Hoofdcommissie speciaal verstrekte kaart.

Volgens het vastgestelde architectonisch plan hebben de inzenders van producten in den vollen grond door hun mannetjes de door hen besproken ruimten doen bezaaien en beplanten.

En — hoewel uit den aard der zaak nog weinig groen en nog geen bloemen en vruchten te zien zijn, toch laat het zich nu reeds aanzien, dat, wanneer na enkele maanden dit alles tot volle ontwikkeling zal zijn gekomen, hier een lusthof zal zijn geschapen, waarin schier alles zal vertegenwoordigd zijn, wat boomgaard en moestuin, wat oranjerie en bloemenhof aan schoons en ecls kunnen bevatten.

Na de aanbesteding van de vele gebouwen, waarvoor een som van f 14000 is uitgetrokken, is men met de uitvoering dezer werken aangevangen.

Het groote regeeringsgebouw, dat met zijn middengebouw en beide zijvleugels een fraai geheel belooft te worden, nadert reeds zijn voltooiing; wat ook het geval is met de gebouwen voor fijne kasplanten, tuinarchitectuur, enz.

Tot hiertoe hadden we meer bepaaldelijk het oog op de terreinen achter „Schoonoord” gelegen. Het ruime gedeelte vóór het landgoed, grenzende aan den Dribergischen straatweg is nog niet beplant, omdat het meer speciaal voor bloemen is bestemd. Op dit gedeelte zal het hulp-telegraaf- en -postkantoor verrijzen, alsmede een fraai gebouwtje voor de Pers en het Secretariaatsgebouw. Nog is een groot gedeelte van den beschikbaren grond voor attractie-terrein bestemd, echter geheel vrij van het tentoonstellingsterrein.

Hier zal o.a. onder den naam van „Oudt-Seyst” een oud-Hollands stedeke verrijzen, waar men zoo getrouw mogelijk een beeld denkt te geven van de zeden en gewoonten onzer voorouders.

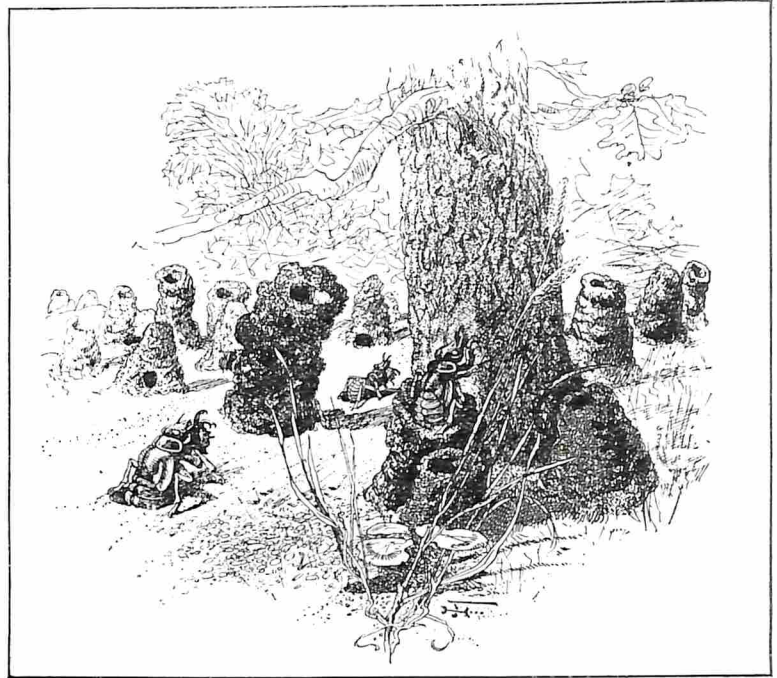
De Hoofdcommissie laat intusschen niets onbeproofd om de tentoonstelling schitterend te doen slagen. Zoo brachten de voorzitter, Jhr. G. F. van Tets en de algemeene secretaris Mr. W. H. J. Blanckenhagen voor eenige weken een bezoek aan de groote tuinbouwtentoonstelling te Berlijn om aldaar nog gegevens te verzamelen, welke de expositie te Zeist ten nutte kunnen komen.

J. J. MOERMAN.

ROOFWESPEN.

(Vervolg).

NIETS bijna is zoo merkwaardig in de natuur als de algemeene drang bij miljoenen insecten, die in donkere holen onder den grond leven, om zich naar boven te werken en hun leven daar te eindigen. Door die vreemde onrust gedreven, begint „de groote trek”. Wat voor ingenieurs-kennis komt er te pas bij hun plan! Welk instinct leidt hunne bewegingen en maakt, dat zij zonder ooit af te dwalen het daglicht bereiken. Als wij bedenken, dat de pop, als zij op de aarde komt, vóór zij heelemaal klaar is om van gedaante te verwisselen, of als zij eenmaal boven is en het slechte weer of andere redenen beletten haar om te ontpoppen, eenvoudig een schuilplaats bouwt! Haar manier van werken is vernuftig en merkwaardig. Zij brengt uit haar schacht een klein balletje grond mee, dat ze draagt tusschen haar monddeelen en haar sterke voorpooten. De laatste zijn uitstekend geschikt om mee te graven. De balletjes worden op elkaar gestapeld, zooals een metselaar doet, als hij een ronde toren gaat bouwen. Zij zijn vochtig gemaakt met speeksel, dat dienst doet als een soort cement, en zijn op elkander gedrukt met kop en pooten, zoodat zij stevig vast zitten. De binnen-

EEN CICADESTAD.

kant is gelijk gemaakt door voortdurend er overheen te strijken met de kaken, zooals een metselaar kalk over een muur strijkt. De wand is niet vernist, zooals sommige natuurkundigen beweerden. Van boven is het torentje dicht en de bouwmeester wacht rustig het signaal van de natuur af om naar buiten te komen. Soms breekt ze het van boven open, maar meestal komt ze door den zijwand. Ze verlaat haar huis en volgt den grooten stroom van voorttrekkende kameraden. De hutten staan leeg in de stille Cicada-stad, net als een verlaten mijnwerkersdorp.

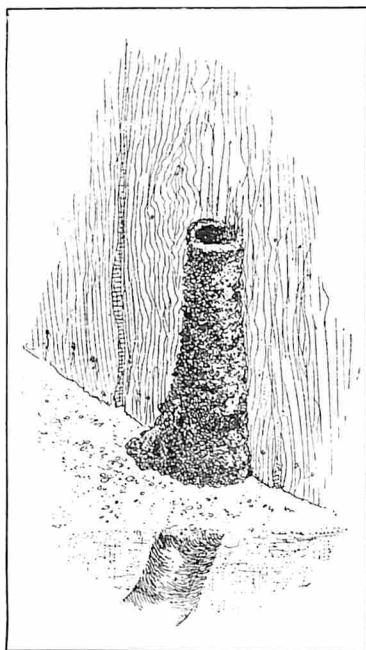
Onder den grond, waar onze Cicada's leefden, vonden we een groot netwerk van holen en elkander kruisende schachten. Het bleek, dat iedere pop liefst zijn eigen gang groef. Men vermoedt, dat dit ook al een veiligheidsmaatregel was, al zien we geen bepaalde teekenen van vechtpartijen. Maar ze waren slim genoeg om van een gereed zijnde gang gebruik te maken, als dat zoo uitkwam, want men zag er verscheidene uit dezelfde openingen kruipen. Kort na het verlaten van de schacht begint de gedaanteverwisseling van de Cicada, die echter slechts gedeeltelijk is, niet heelemaal zooals bij motten en vlinders. De pop ontdoet zich van haar omhulsel, technisch noemt men dit ecdysis, zichzelf vasthoudend met de scherpe klauwen blijft de pop een oogenblikke volmaakt stil liggen. Dan begint de harde buitenste huid halverwege den rug te splijten. Als het insect verschijnt, is het dik, wit en zacht. Als het voorste gedeelte van het lichaam er uit is, biedt het een belachelijk gezicht. Het is net een sneeuw witte pop, die op de schouders van een gele pop zit. Dan volgen de pooten, eerst de voor- en dan de achterpooten, tot ten laatste het lichaam bevrijd is van het taaie omhulsel, dat intusschen aan den boom blijft hangen.

Dit proces, dat herinnert aan het vervellen van een spin of een slang, is niet zonder gevaar. Want men vindt dikwijls larven, die verminkt zijn, of die onder het uitkomen zijn doodgegaan.

Deze zachte, witte voorwerpen zijn een lekker, verleidelijk hapje voor de vogels, die er massa's van verslinden. Maar ze hebben nog andere vijanden, o.a. de gewone huiskat.

Vlak naast mijn huis werd een groote kerk gebouwd. Een zwerfende kat had haar intrek genomen in een houten loods, waarin gereedschappen en materiaal bewaard werden en ze toonde een groote voorliefde voor ontpoppende Cicada's. Ze wachtte, tot de insecten uit hun omhulsels waren gekropen, pakte de zachte, witte diertjes beet en at ze op met groote gulzigheid. Het lijkt hard, maar wat moet de natuur doen met al die overvloedige kinderen?

Na het uitkomen plaatst de Cicada zich op een kleinen afstand van haar pas verlaten omhulsel en ondergaat dan een vlugge en zeer merkwaardige verandering. De kop wordt gitzwart, het lichaam wordt dofgeel en krijgt op eens een taaie huid. Aan beide kanten van de borst, vlak bij den kop, ziet men dadelijk naeht ontpoppen twee kleine knopjes. Dit zijn nog onontwikkelde vleugels. De sappen uit het witte, dikke lichaam verplaatsen zich naar deze vleugels. Zij worden breder en langer, hangen eenigszins naar beneden en binnen acht à vijftien minuten hebben ze de volle grootte van insecten-vleugels, waarvan de einden over het lichaam heensteken. Het is een mooi gezicht, dit vlugge groeien van de mooie vleugels der pas ontpopte Cicada. Als de vleugels grooter worden, wordt het lichaam kleiner en krijgt spoedig zijn gewone vorm. Nu komt een nieuwe rusttijd, maar het insect heeft nu haar ware gedaante. Ze is nu, wat men noemt, een

CICADE-TOREN, GEBOUWD TEGENEEN HOUTEN SCHUTTING. ONDERAAN ZIET MEN EEN OPENING.

imago. Langzamerhand kan het de nieuwe vleugels uitspreiden en in de toppen van de boomen vliegen. In een wip is de lucht vol muziek. De cicada-minnaar brengt een serenade aan zijn geliefde en hij roept haar aan zijne zijde, door te spelen op de kleine trommel, die hij bezit. Dit zijn kleine holten onder het voorgedeelte van het lichaam en bedekt met een vlies, dat eenigszins lijkt op een trommelvel. Het vlugge in- en uittrekken van dit vlies veroorzaakt waarschijnlijk de muziek van het Cicadamannetje. De vrouwtjes hebben dat niet en luisteren stil naar het mannelijk orkest. Een oud-Grieksch dichter heeft naar aanleiding daarvan deze weinig hoffelijke regels gedicht:

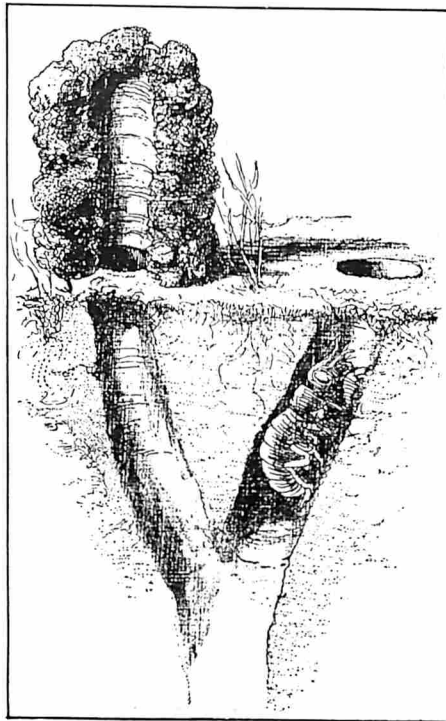
„O, gelukkige Cicaden, die met stomme vrouwen zijt gezegend”.

Het mannetje van de Cicade brengt een paar weken door met van tak tot tak te vliegen en steeds zijn muziek te doen hooren. Dan is zijn leven ten einde. Maar moeder Cicade heeft nog ernstig werk te verrichten voor zij sterven kan. Ze moet zorgen voor een nieuw broed. De natuur heeft de vrouwelijke Cicade voorzien van een instrument, dat dienst doet als een zaag, die aan beide zijden een scherp kant heeft. Met dit werktuig snijdt zij een kleine spleet in den vorm van een V door de bast heen in de vezels van een twijgg, of in het zachte uiteinde van een grooten tak. Hierin legt zij een aantal eieren. Dan gaat zij verder den tak langs, maakt een nieuwe opening en legt weer eieren. Zoo gaat ze voort, tot haar voorraad van vier- of vijfhonderd eieren op is.

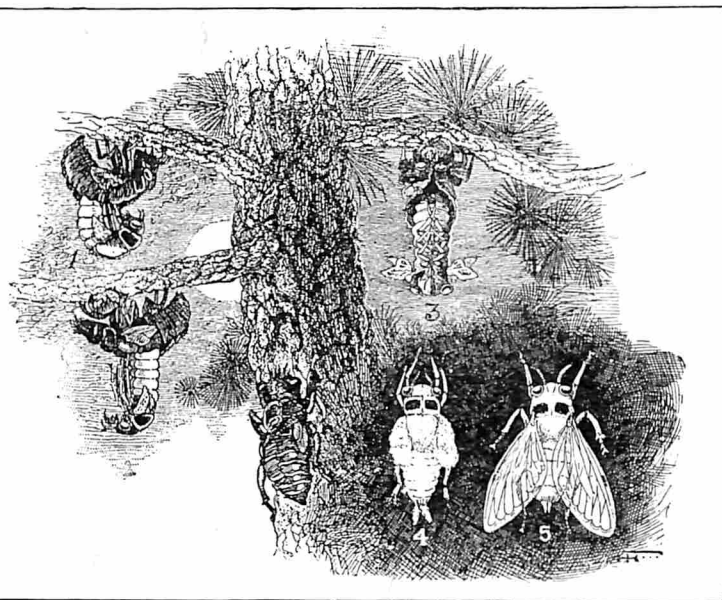
Eindelijk, verzwakt door al haar arbeid, wankelt ze, valt en is spoedig dood. Als een goede moeder zijn haar laatste zorgen voor haar kroost, dat ze nooit zien zal. Een maand, of zes weken zonlicht, en gezang, een gelukkig huwelijk, drukke, moederlijke plichten, dat is het leven van de Cicada na haar langen onderaardschen loopbaan. En elken keer kan dat korte leven nog afgesneden worden door een vijandige wesp, die haar den verlamdenden steek geeft en haar met het ei, dat zij legt, in haar hol gooit. Dan eindigt haar leven net zoo als het begonnen is, weer onder den grond.

Nu willen we den levensloop volgen van de jonge Cicada's. Twijgen, waarin de Cicada haar eieren heeft gelegd, gaan gewoonlijk dood. Bosschen, waar de Cicada's hebben huisgehouden, zien er uit, alsof deze geleden hebben van den vorst. De bladen sterven af en geven den boom, die overigens ongedeerd is, een droevig uiterlijk. Dit is zowat al de schade, die de Cicada's na het ontpoppen veroorzaken. Alleen als zij heel teere, jonge boomen hebben gekozen, moeten die hun bezoek soms met den dood bekoopen. Het is gedurende hun pop-bestaan, als zij vlak bij de wortels van de boomen wonen, dat de Cicada's het meeste kwaad doen.

Na zes weken worden de jongen uitbroed. Zij zijn heel klein, nog geen 1 c.M. lang. De eerste twee van hun zes pooten zijn bedekt met scharen van een kreeft en zijn onderaan voorzien van sterke haken. Ze hebben schoudergewrichten, de toekomstige vleugelknopjes en bevestigd aan de monddeelen en onder de borst hebben ze een lange snuit. Deze miniatuur-beestjes kruipen uit hun wieg in den top van de boomen en vallen op den grond, zoo licht als een veertje. Ze beginnen dadelijk te graven, wat door hun sterke voorpooten heel vlug gaat. Ze graven steeds dieper, tot ze aan de wortels komen. Ze maken een kleine opening om den wortel heen, steken hun scherpe snuitjes in de weke bast en zuigen het sap op, dat hen tot voedsel zal dienen. Daar blijven zij al die lange zeventien jaren van hun popstaat.

DOORSNEDE VAN EEN CICADE-WONING.

VORMEN VAN DE CICADEN ALS ZIJ AAN HET ONTPOPPEN IS. 1, 2 en 3. HOUDING VAN DE ONTPOPPENDE CICADE. 4. DADELIJK NA HET UITKOMEN. 5. TWINTIG MINUTEN LATER MET ONTWIKKELDE VLEUGELS (HELDERWIT).

den Kerstboom en onder zijn takken zaait men Oost-Indische kers (*Tropaeolum majus*), de geel bloeiende *Tropaeolum peregrinum*, *Ipomaea (Pharbitis) hispida*, welriekende *Lathyrus (Lathyrus odoratus)*, of ook wel de mooie bontbladige Japansche Hop (*Humulus japonicus fol. var.*). Bij het opkomen zal men wellicht enkele jonge plantjes aan de takken van den boom moeten vastbinden, doch eenmaal aan het doorgroeien, zullen deze klimplanten zich er van zelf aan vasthechten, zij zullen de takken en twijgen omwinden en midden in den zomer zal als het ware nieuw leven aan den dorren Kerstboom gegeven zijn, de bloemfestoenen zullen van de takken afhangen en de kinderen zullen opnieuw met bewondering tot den Kerstboom opzien en hem wellicht nog mooier vinden dan tijdens het Kerstfeest. Zoo kan een Kerstboom twee keer dienst doen.

Al dien tijd graven zij links en rechts door de wortels en doen zij zich te goed aan hun sap. Zij

bloeien en groeien. Ze halen hun hart op aan slapen. Misschien ontmoeten zij elkaar en houden conversatie in de geheimzinnige taal van de kinderen der natuur.

Als de natuur het signaal geeft, worden allen aangetast door den onweersaanbaren drang naar de aarde. Zij verlaten hun holen, en geleid door een nooit bedriegend instinct, kruipen zij naar boven. Als de lentewind zacht waait, komen zij te voorschijn. Spoedig is de lucht vervuld van het gesuis van hun vleugels en men hoort hun muziek in de boomen. Over zes weken zijn zij weer weg, een uitgebluschte natie en de stilte keert weer in het bosch.

(Wordt vervolgd).

DE KERSTBOOM.

WIE onzer heeft niet als kind met bewonderende blikken opgezien naar den Kerstboom, wanneer die met talrijke lichtjes stond te prijken, versierd met allerhande snuisterijen en behangen met de geschenken, die liefhebbende ouders of vrienden ons hadden toegedacht. Wie heeft niet medegezongen de talrijke fraaie Kerstliederen

SPLETEN IN VORM, DOOR DE VROUWELIJKE CICADE IN TAKKEN GEMAAKT.

en dandes nachtsgedroomd van al het goede en het mooie, dat ons weder was geschenken. Met weemoedige blikken aanschouwden wij dan vaak den volgenden dag den geplunderden boom en een pijnlijken indruk maakte het, wanneer wij enkele dagen later de dienstbode den boom, die zoo'n diepen indruk op ons maakte, zagen stukhakken, om hem te verbranden. Dit laatste nu is geenszins noodig en van zoo'n gebruikte Kerstboom kan men nog heel wat plezier hebben. Nadat hij van al zijn fraais is ontdaan, bergt men den boom op zolder of in den kelder tot het voorjaar op. Haalt men hem dan voor den dag, dan zullen de naalden geel geworden zijn, doch die kan men er gemakkelijk afschudden, zoodat dan de naakte boom overblijft. Tegen het einde van April laat men een hoekje van den tuin goed omspitten en bemesten. Midden hierin zet men

den Kerstboom en onder zijn takken zaait men Oost-Indische kers (*Tropaeolum majus*), de geel bloeiende *Tropaeolum peregrinum*, *Ipomaea (Pharbitis) hispida*, welriekende *Lathyrus (Lathyrus odoratus)*, of ook wel de mooie bontbladige Japansche Hop (*Humulus japonicus fol. var.*). Bij het opkomen zal men wellicht enkele jonge plantjes aan de takken van den boom moeten vastbinden, doch eenmaal aan het doorgroeien, zullen deze klimplanten zich er van zelf aan vasthechten, zij zullen de takken en twijgen omwinden en midden in den zomer zal als het ware nieuw leven aan den dorren Kerstboom gegeven zijn, de bloemfestoenen zullen van de takken afhangen en de kinderen zullen opnieuw met bewondering tot den Kerstboom opzien en hem wellicht nog mooier vinden dan tijdens het Kerstfeest. Zoo kan een Kerstboom twee keer dienst doen.

E. TH. W.

WATER.

Van naakte natte rots stort wordend waterwonder
Uit klaren drop bij drop.... Uit donkren spleet van steen
Breekt zachte ruisling.... Dan nog één, alweer nog één,
Tot zij met vreugdejuich elkaar ontmoeten, ronder
En voller worden. Hoor, ze storten reeds naar onder,
Langs kiezelbedding-klomp en over rotsen heen
Naar 't diep.... Dan plots in 't dal sprong van de reuzenleên,
Breed-uit, blank-glinsterend, met stem van doffen donder.
Hier hangen zij geplouwd tot wriemlend schuimgordijn
Langs water-ledekant, van zuiver linnen wit; —
In ongebroken kracht van nauw vereenigd-zijn
Wordt alles op het steen tot kleed van nauwen snit,
Dat in het volle licht van zomer-zonneschijn
Past op het rotsenlijf en onberispelijk zit.

J. L. WINKLER PRINS.